NN 83/2020 (17.7.2020.), Odluka o donošenju kurikuluma za nastavni predmet Mađarski jezik i književnost za osnovnu i srednju školu s nastavom na jeziku i pismu mađarske nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj (model A)

MINISTARSTVO ZNANOSTI I OBRAZOVANJA

1555

Na temelju članka 27. stavka 9. Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi (»Narodne novine«, broj 87/08, 86/09, 92/10, 105/10 – ispravak, 90/11, 5/12, 16/12, 86/12, 126/12, 94/13, 152/14, 7/17, 68/18, 98/19 i 64/20), ministrica znanosti i obrazovanja donosi

ODLUKU

O DONOŠENJU KURIKULUMA ZA NASTAVNI PREDMET MAĐARSKI JEZIK I KNJIŽEVNOST ZA OSNOVNU I SREDNJU ŠKOLU S NASTAVOM NA JEZIKU I PISMU MAĐARSKE NACIONALNE MANJINE U REPUBLICI HRVATSKOJ (MODEL A)

I.

Ovom odlukom donosi se kurikulum za nastavni predmet Mađarski jezik i književnost za osnovnu i srednju školu s nastavom na jeziku i pismu mađarske nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj (model A).

II.

Sastavni dio ove odluke je kurikulum nastavnog predmeta Mađarski jezik i književnost za osnovnu i srednju školu s nastavom na jeziku i pismu mađarske nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj (model A).

III.

Početkom primjene ove odluke stavlja se izvan snage:

– Odluka o nastavnom planu i programu Mađarskog jezika za osnovne škole s nastavom na mađarskom jeziku i pismu (model A), (klasa: 016-01/09-01/00662, urbroj: 533-16-09-0001 od 19. siječnja 2010.), objavljena u »Narodnim novinama«, broj 29/10;

– Odluka o nastavnom planu i programu Mađarskog jezika za srednje škole s nastavom na mađarskom jeziku i pismu (model A), (klasa: 016-01/09-01/00698, urbroj: 533-16-09-0001 od 19. siječnja 2010.), objavljena u »Narodnim novinama«, broj 29/10.

IV.

Ova Odluka stupa na snagu osmoga dana od dana objave u »Narodnim novinama«, a primjenjuje se za učenike 1., 2., 3., 5., 6. i 7. razreda osnovne škole, 1., 2. i 3. razreda srednje škole od školske godine 2020./2021., a za učenike 4. i 8. razreda osnovne škole i 4. razreda srednje škole od školske godine 2021./2022.

Klasa: 016-01/19-01/00201
Urbroj: 533-09-20-0016
Zagreb, 29. lipnja 2020.

Ministrica
prof. dr. sc. Blaženka Divjak, v. r.

KURIKULUM ZA NASTAVNI PREDMET MAĐARSKI JEZIK I KNJIŽEVNOST ZA OSNOVNU I SREDNJU ŠKOLU S NASTAVOM NA JEZIKU I PISMU MAĐARSKE NACIONALNE MANJINE U REPUBLICI HRVATSKOJ (MODEL A)

UVOD

Zajednica Mađara u Republici Hrvatskoj, koja živi na vlastitome povijesnom području te ima status nacionalne manjinske zajednice, ima pravo – između ostaloga – na odgoj i obrazovanje na mađarskome jeziku te na pisanu i usmenu, formalnu i neformalnu uporabu mađarskoga jezika u osobnoj i javnoj životnoj sferi.

Mađarski jezik u mađarskome narodu te u kulturnome i duhovnome bogatstvu mađarske nacionalne manjine Republike Hrvatske zauzima vrlo važnu ulogu, što ga čini neophodnim za oblikovanje nacionalnoga identiteta učenika te temeljnim sredstvom za stjecanje novih spoznaja.

Broj je pripadnika mađarske nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj otprilike 14 tisuća.

Naši su se predci stoljećima borili za opstanak mađarskoga naroda, mađarskoga jezika i kulture. Smatrali su kako *narod živi u svome jeziku.*

Svojom su darovitošću i marljivošću doprinijeli zajedničkim europskim vrijednostima. Držimo kako je naša (nacionalna) kultura dala znakovit doprinos raznolikosti europskoga jedinstva.

Poštujemo jezike drugih naroda, smatramo da je važno i korisno njima ovladati, no njegovanje vlastitoga, materinskoga jezika našom je dužnošću. To dugujemo svojim predcima i to ćemo prenositi svojim potomcima.

Spoznaje visoke razine iz različitih znanosti te jezika drugih naroda mogu se očekivati samo ako svoj materinski jezik usvojimo u odgovarajućoj mjeri, među ostalim i na satima materinskoga jezika.

Ovaj kurikulum služi kao temelj za poučavanje mađarskoga jezika i književnosti u mađarskim osnovnim i srednjim školama u Republici Hrvatskoj. Omogućuje poučavanje učenika koji mađarski jezik i književnost uče na razini materinskoga jezika.

A. OPIS PREDMETA

Temeljna načela i ciljevi

Glavni cilj predmeta Mađarski jezik i književnost jest razviti kompetencije materinskoga jezika, potaknuti izražajnu i nijansiranu uporabu govornoga i pisanoga jezika, usvojiti spoznaje glede razumijevanja i tumačenja klasičnih i suvremenih književnih djela i književnosti kao umjetnosti te ovladati temeljnim spoznajama književnoga obrazovanja.

Sposobnost komunikacije na materinskome jeziku ključna je kompetencija koja u znatnoj mjeri utječe na dubinu i opseg usvajanja spoznaja iz određenih područja učenja, na djelotvornost i uspješnost komunikacije s drugima te, u konačnici, na sposobnost samoizražavanja.

Kompetencija služenja materinskim jezikom koja je dovoljno razvijena pomaže u slijeđenju normi zajednice, a tako utječe na sudbinu i budućnost pojedinca te čitave jezične zajednice.

Složeno poučavanje materinskoga jezika mora postaviti temelje promišljenoj jezičnoj uporabi učenika te je razvijati, mora u učenika pobuditi ljubav i potrebu prema njegovanju materinskoga jezika i njegove kulture. Bitan cilj poučavanja mađarskoga jezika jest ujednačiti jezično znanje učenika koji žive u različitim jezičnim sredinama, odnosno učenika koji su svoje školsko obrazovanje započeli s razinom jezičnoga znanja koje odstupa od većine. Učenje mađarskoga jezika pridonosi oblikovanju osobnosti učenika, oblikuje njihove temeljne odnose prema mađarskome narodu i kulturi, pomaže u učenika razviti osjećaj nacionalne pripadnosti.

Jezične sastavnice predmeta u sklopu formalnoga odgoja i obrazovanja nastavljaju prirodni proces usvajanja materinskoga jezika iz ranijega djetinjstva. Cilj predmeta jest stjecanje jezičnih spoznaja, postavljanje temelja za pravilno i istančano pisano i usmeno izražavanje na materinskome jeziku te za njegovo razumijevanje, a sve u skladu s kontekstom. Ključno je i vježbanje i oblikovanje materinskoga jezika. Tako stečeno znanje postavlja temelje za samostalno stjecanje spoznaja učenika, njihovo učenje, tj. diferencirano razmišljanje koje je s tim usko povezano, te za sposobnost i potrebu cjeloživotnoga obrazovanja.

Glavni zadatak predmeta jest u učenika stvoriti čvrste vještine čitanja i čitanja s razumijevanjem, koje se odvija istodobno s razvojem svijesti. Cilj učinkovitoga razvoja vještina razumijevanja i tumačenja teksta jest oblikovati sustav znanja (metakognicije) koji je povezan sa strategijama razumijevanja pisanih tekstova u tradicionalnome i digitalnome obliku te koji jednako potiče obradu svakodnevnih, književnih, stručnih i znanstvenih tekstova. Ovladavanje tom kompetencijom omogućuje prepoznavanje i kritičku obradu informacija iz teksta u skladu s trenutačnom razinom svijesti te održavanje motivacije koja pomaže u proučavanju netipičnih tekstnih vrsta.

Književne sastavnice predmeta pomažu steći kompetenciju čitanja radi traženja informacija i kompetenciju čitanja radi stjecanja iskustva čitanja, prepoznati sadržajne i jezične osobitosti pjesničkih i proznih djela, razviti vještine koje su potrebne za prihvaćanje književnih djela te oblikovati otvorenost za njihovo prihvaćanje; sve to ostvaruje se upoznavanjem i aktivnom obradom književnih djela koja su prilagođena učeničkomu jezičnom znanju te kognitivnomu i afektivnomu stupnju razvoja. U sklopu književnoga obrazovanja važnu ulogu dobiva stvaranje i održavanje potrebe za čitanjem, koja se nadograđuje na unutarnju motivaciju učenika, zatim upoznavanje nacionalne i univerzalne književne kulture, usvajanje

različitih strategija prihvaćanja i analize te povijesni pregled inačica književnoga ukusa i načina izražavanja. Književnost s pomoću djela mađarskih književnika potiče oblikovanje nacionalnoga identiteta, a upoznavanjem i analizom književnih tvorevina drugih naroda omogućuje usporedbu i razumijevanje vlastite i tuđe kulture.

Sastavnice predmeta koje obuhvaćaju kulturu i medije nastoje se osvrnuti na medijsko okružje učenika. Primjenom različitih postupaka i sredstava medijskih sadržaja razvija se učenikova sposobnost analiziranja i kritičkoga mišljenja, a ujedno se potiče svijest o vlastitome položaju u tome procesu. Istraživanje umjetničkih sadržaja pridonosi estetskomu odgoju te razvija sposobnost primjenjivanja različitih strategija prihvaćanja i analize. Također, istraživanje društvene sastavnice medijskih pojava u učenika potiče oblikovanje sustava načela i gledišta te osnažuje njihovu unutarnju potrebu za građanskom odgovornosti. Tumačenje lokalnih i nacionalnih sadržaja pridonosi produbljivanju nacionalnoga identiteta učenika, odnosno višeslojnomu razumijevanju vlastitoga okružja.

B. ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHODI PROCESA UČENJA I POUČAVANJA

Učenik:

– usvaja sredstva pisane i usmene komunikacije mađarskoga jezika koja odgovaraju njegovoj dobi, analizira jezični sustav i primjenjuje stečene spoznaje

– usvaja pravila pisanoga i usmenoga izražavanja obradom tekstova različite teme, vrste i forme, a tako oblikuje vlastiti izričaj, nijansiran i bogat vokabular te stječe učinkovite čitateljske navike

– prepoznaje, analizira i primjenjuje (samostalno ili u suradnji s drugima) kodove i čimbenike verbalne i neverbalne komunikacije te njihove veze, a to mu omogućuju kompetencije razumijevanja teksta te pisanoga i usmenoga izražavanja koje se neprestano razvijaju

– tumači informacije na kritički način, savjesno rabi medije, ocjenjuje informacije prema njihovoj važnosti te tako proširuje vlastite spoznaje

– upoznaje se s različitim mogućnostima prikupljanja informacija, čime se osamostaljuje u učenju i samoobrazovanju

– interpretira različite tekstne vrste na osnovi većega broja načela

– razvija potrebu za čitanjem upoznavajući se s djelima mađarske i svjetske književnosti, a tako razvija i opći interes prema umjetnosti

– čita i kontekstualizira tekstove mađarske i svjetske književnosti koji odgovaraju njegovim afinitetima, kritički analizira sadržaje i informacije iz različitih izvora, vrjednuje njihovu vjerodostojnost

– razvija vlastiti jezični i kulturni identitet, što čini i komuniciranjem na dijalektu mađarskoga jezika (u svojoj zajednici), poštuje vrijednosti različitih kulturnih zajednica, tumači pojmove *zavičaj, domovina* i *narod* te obrazlaže svoj odnos prema njima

– oblikuje i argumentira vlastito mišljenje o pitanjima povezanima sa zajednicom, prihvaća tuđe argumente, upoznavanjem mađarske i europske kulture i tradicije osvješćuje se glede pripadnosti zavičaju, narodu, Europskoj uniji te Europi općenito.

C. USTROJ I PODRUČJA KURIKULUMA ZA NASTAVNI PREDMET MAĐARSKI JEZIK I KNJIŽEVNOST

Poučavanje i učenje mađarskoga jezika zasniva se na tri znanstveno utemeljena i međusobno povezana predmetna područja:

- Jezik i komunikacija
- Književnost i stvaralaštvo
- Medijska kultura.

U sklopu svakoga predmetnog područja u učenika se razvija komunikacijska jezična kompetencija, tj. sljedeće komunikacijske vještine: tehnika pisanja i čitanja, razumijevanje teksta nakon čitanja i slušanja, pisano i usmeno izražavanje.

A. Jezik i komunikacija

Jezik je sredstvo izražavanja i razumijevanja, a ujedno i temelj duhovnoga, moralnoga, osjećajnoga, društvenoga i kulturnoga razvoja pojedinca. Jezična socijalizacija dijelom je procesa usvajanja jezika koji je neophodan za uklapanje u društvenu zajednicu.

U sklopu ovoga predmetnog područja učenik se upoznaje s razvojem standardnoga mađarskog jezika, njegovim temeljnim pravilima i zakonitostima.

Učenik jezik promatra kao sastavnicu društvene pojavnosti i nacionalnoga identiteta. Razlikuje standardni jezik i dijalekt, sociolekt i idiolekt, razlikuje funkcionalne stilove te ih primjenjuje u različitim komunikacijskim situacijama.

Učenik oblikuje tekst koji je u skladu s pravopisnim pravilima i kontekstom.

Predmetno područje Jezik i komunikacija tvori pet razvojnih područja:

1. Razumijevanje teksta
– interpretacija teksta nakon čitanja i slušanja, a na osnovi više načela
– strategije čitanja
– proširivanje fonda riječi i izraza
2. Pisano i usmeno izražavanje
– razvoj vokabulara
– razvijanje vještina pisanoga i usmenoga izražavanja
3. Jezične razine
– usvajanje spoznaja različitih jezičnih razina (glas, slovo, riječ, spoj riječi, rečenica, tekst)
– primjena pravopisnih pravila
4. Jezik i društvo
– razvoj svijesti o nacionalnome identitetu
– usvajanje frazeoloških spoznaja
– upoznavanje podrijetla jezika i jezičnih varijanata
– razvijanje svijesti o uporabi jezika u skladu s komunikacijskom situacijom
– prikaz jezičnih slojeva (dijalekti, sociolekti)
– jezična politika
5. Komunikacijska kultura
– samostalno iznošenje mišljenja
– temelji argumentacije
– kultura raspravljanja
– kritičko mišljenje
– jezična uljudnost.

B. Književnost i stvaralaštvo

Književni odgoj oblikuje i razvija sposobnost vođenja razgovora s književnim djelima. Prvobitni je zadatak poticanje ljubavi prema čitanju te osnaživanje volje za čitanje. K stjecanju književnih spoznaja vodi zajedničko razmišljanje glede poimanja i analize teksta, a koje se povezuje s čitanjem teksta, iznošenje vlastitih misli, razmjena mišljenja, stjecanje iskustava u odnosu na književna djela, otkrivanje estetskih i moralnih vrijednosti te prihvaćanje djela potkrijepljeno osjećajima. Sve to može snažno utjecati na osjećajni svijet, samospoznaju te razvoj međuljudskih odnosa.

Predmetno područje Književnost i stvaralaštvo tvore četiri razvojna područja:

1. Teorija književnosti
– izražajno čitanje i čitanje s razumijevanjem
– temeljne književnoteorijske spoznaje: forme, književni rodovi, književne vrste, stilska izražajna sredstva, stilski pravac
– osobitosti književnoga jezika
– edukativni tekstovi
2. Analiza književnoga djela
– tvrdnje i mišljenja o književnim djelima
– sustavna primjena književnoteorijskih pojmova
3. Spoznaje o književnome djelu
– književna djela svjetske, mađarske, zavičajne i lokalne književnosti
– lektira
– memoriranje i citiranje tekstova
– pisci
– nacionalni identitet, kulturno pamćenje
4. Kultura čitanja
– poticanje motivacije za čitanje

– spoznaje povezane s knjižnicom.

C. Medijska kultura

Poučavanje ne smije zaboraviti na snažan utjecaj i ulogu medija u današnjemu društvu. Da bi učenik kritički mogao istražiti određeni medij, mora raspolagati medijskim spoznajama odgovarajuće razine te sposobnošću kritičkoga rasuđivanja.

Područje *Medijska kultura* temelji se na analizama brojnih medijskih usmenih i vizualnih simbola. Učenika se osposobljava za komunikaciju s medijima te za tumačenje, razumijevanje i vrjednovanje medijske poruke.

Učenika se potiče na oblikovanje medijskih poruka i kreativnih tekstova, čime obogaćuje kulturu svoga neposrednog, a i šireg okružja. Ovo predmetno područje u učenika razvija i sposobnost poimanja, koncentraciju, vizualno pamćenje te samopouzdanje, suosjećajnost, solidarnost i toleranciju.

Predmetno područje Medijska kultura tvore dva razvojna područja:

1. Mediji

– razlikovanje temeljnih medija

– vrste tiskovina

– dramatizacija i kazalište

– vizualni mediji i filmska umjetnost

– prihvaćanje i stvaranje digitalnih tekstova

2. Mediji i društvo

– utjecaj medija na svakodnevni život

– uloga medija u društvenim procesima

– vjerodostojnost i reprezentacija.

D. ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHODI, SADRŽAJI PO RAZREDIMA, PREDMETNIM I RAZVOJNIM PODRUČJIMA TE RAZINE USVOJENOSTI

Učenike na usvajanje spoznaja, vještina i važnih kompetencija koje su propisane odgojno-obrazovnim ishodima potiču oblici organizacije učenja koji se oslanjaju na različite djelatnosti.

Ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda jest proces u kojemu se sadržaji, zadatci i aktivnosti od početka obrazovanja postupno proširuju i produbljuju te naposljetku rezultiraju stjecanjem i razvojem odgovarajućih kompetencija.

Predviđeni broj nastavnih sati u kurikulumu za predmet Mađarski jezik i književnost u osnovnoškolskome obrazovanju dijeli se po razredu na sljedeći način:

140 + 140 + 140 + 140 + 140 + 140 + 140 + 140.

Predviđeni broj nastavnih sati u kurikulumu za predmet Mađarski jezik i književnost u srednjoškolskome obrazovanju dijeli se po razredu na sljedeći način:

140 + 140 + 140 + 128.

Predmet tvore sljedeća predmetna područja, a koja se označuju ovako:

A. Jezik i komunikacija

B. Književnost i stvaralaštvo

C. Medijska kultura.

U stupcima tablica koje pripadaju trima predmetnim područjima nalaze se odgojno-obrazovni ishodi, razrada odgojno-obrazovnih ishoda te odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti *dobar* na kraju razreda.

Objašnjenje kratica koje su uporabljene u prvome stupcu:

OŠ – osnovna škola

SŠ – srednja škola

MJ – mađarski jezik

A. – Jezik i komunikacija

B. – Književnost i stvaralaštvo

C. – Medijska kultura.

Prvi broj koji je kod označavanja ishoda pridružen predmetnomu području odnosi se na razred, primjerice:

A.1. – prvi razred

A.2. – drugi razred.